

Aan de Minister voor Klimaat en Energie
CC de Minister van Economische Zaken en Klimaat

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Energiemarkt

Auteur

TER BESLISSING

Datum

4 april 2023

Kenmerk

DGKE-DE / 26851657

nota

BNC-fiche Electricity Market Design

Kopie aan

Parafenroute

Bijlage(n)

1

Aanleiding

Op 14 maart publiceerde de Europese Commissie het voorstel voor de hervorming van de Europese elektriciteitsmarkt. Bijgevoegd BNC-fiche zal 12 april besproken worden in het BNC-overleg en op 18 april in de CoCo. Op 21 april ligt het BNC-fiche ter goedkeuring voor in de Ministerraad.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met bijgaand BNC-fiche.

Kernpunten

- Het gepubliceerde voorstel van de Commissie past de elektriciteitsrichtlijn en verordening aan. Ook is een voorstel gepubliceerd om de REMIT-verordening over toezicht op de energiemarkten aan te passen. Voor het REMIT-voorstel wordt een kabinetspositie ingenomen via een apart BNC-fiche.
- In de toelichting treft u een samenvattende appreciatie van de voorstellen van de Europese Commissie aan wat betreft consumentenbescherming, lange termijn markten, flexibiliteit en de integratie van hernieuwbare energie.
- Nederland staat positief tegenover de EC voorstellen. In het algemeen is het positief dat de Europese Commissie consumenten meer keuzevrijheid, en betere informatievoorziening biedt, dat leveranciers zich meer moeten *hedgen*, dat forward markten worden versterkt en dat de werking van de korte termijnmarkt efficiënter wordt gemaakt.
- In het BNC-fiche vereisen de volgende inhoudelijke zaken extra aandacht:
 - Voorstel voor verplichten tweerichtingscontracten. Het instrument kan nuttig zijn, omdat het kan bijdragen aan investeringen in met name hernieuwbaar vermogen en tegelijkertijd excessieve winsten kan voorkomen. Er worden echter ook enkele kanttekeningen bij dit

instrument geplaatst. Het leidt mogelijk tot extra subsidiebehoefte voor hernieuwbare energieprojecten en - afhankelijk van het ontwerp - tot prikkels waardoor producenten minder bijdragen aan systeemintegratie/flexibiliteit. Ook zal hoogstwaarschijnlijk de SDE-systematiek grondig moeten worden herzien, met hoge uitvoeringslast tot gevolg. Optionaliteit is daarom gewenst.

- Voorstel voor terugvloeien opbrengsten uit tweerichtingscontracten naar eindafnemers. Bij dit voorstel is het van belang dat lidstaten zelf zouden moeten kunnen bepalen waarvoor eventuele opbrengsten worden ingezet.
- Voorstel voor tweerichtingscontracten bij bestaande capaciteit. Voor dit voorstel zijn scherpere criteria nodig. De toepassing zou alleen mogelijk mogen zijn wanneer evident sprake is van significante investeringen of daadwerkelijke levensduurverlening.
- Voorstel voor garantieregelingen voor Power Purchase Agreements (PPA's). De Nederlandse positie op PPAs is in principe positief. Meer vrijheid is echter gewenst, om te kijken of een garantieregeling de beste manier is om het gebruik van PPA's te stimuleren. Bovendien zijn aan een garantieregeling financiële risico's voor de overheid verbonden.
- Voorstel voor het delen van energie¹. Dit voorstel is in lijn met de huidige beleidsontwikkeling, maar kan mogelijk leiden tot derving van inkomsten van de energiebelasting en de btw.
- Voorstel voor gereguleerde prijzen in een prijscrisis. Dit voorstel kan gesteund worden mits duidelijke en objectieve criteria voor een prijscrisis worden behouden en versterkt en ook criteria voor wanneer een prijscrisis is afgelopen. Dit om te voorkomen dat het een structureel instrument wordt. Bovendien kleven er risico's voor het gelijk speelveld en fragmentatie van energiemarkten aan wanneer lidstaten (op verschillende wijze) prijzen reguleren.
- De voorgestelde implementatietermijn vereist ook aandacht:
 - Voor de elementen uit de elektriciteitsrichtlijn die worden gewijzigd geldt een implementatietermijn van 6 maanden. Deze termijn wordt niet realistisch geacht.
 - Omdat de bepalingen over tweerichtingscontracten in de huidige vorm aanpassing van de SDE++ vragen, en daarbij naar alle waarschijnlijkheid een wettelijke grondslag gecreëerd moet worden voor het afnemen van eventuele opbrengsten uit de tweerichtingscontracten, wordt een langere termijn ook noodzakelijk geacht.
- De subsidiariteit en rechtsgrondslag van de voorstellen van de Commissie over de elektriciteitsrichtlijn en -verordening worden positief beoordeeld.

¹ Het voorstel voor het recht om energie te delen zou het mogelijk moeten maken voor huishoudens, MKB-bedrijven en publieke instellingen onderling hernieuwbare energie met elkaar te kunnen uitwisselen, niet alleen met de energieleverancier. Een voorbeeld is het delen van elektriciteit opgewekt door eigen zonnepanelen met een buurman.

- De proportionaliteit van de voorstellen van de commissie wordt positief beoordeeld, maar met een aantal stevige kanttekeningen bij verschillende voorgestelde maatregelen.
- Voor deze beoordeling van proportionaliteit is gekozen, omdat de voorgestelde maatregelen op sommige punten verder gaan dan noodzakelijk wordt geacht. Dit is voornamelijk het geval bij de volgende voorstellen:
 - De verplichting van tweerichtingscontracten en de bepaling hierbij om eventuele overwinsten terug te doen laten vloeien naar eindafnemers.
 - De verplichting om noodleveranciers aan te wijzen. Wij steunen de strekking van dit voorstel, maar dit doel is al geborgd in het Nederlandse beleid op andere wijze dan het voorstel voorschrijft.
 - Een volledig negatieve beoordeling op proportionaliteit is overwogen, maar dit zou erop neerkomen dat Nederland het voorstel in zijn geheel niet geschikt vindt om de gestelde doelen te bereiken. Dit is niet het geval.
- Het BNC-fiche is in een eerste ronde interdepartementaal afgestemd.
- Het BNC-fiche zal in de week van 10 april interdepartementaal op ambtelijk niveau in het BNC-overleg worden afgestemd.
- In de week daarop, week van 17 april, zal het BNC-fiche hoog-ambtelijk worden afgestemd in de CoCo.
- Op 21 april zal het BNC-fiche ter goedkeuring voorliggen in de Ministerraad.

Toelichting

Samenvattende appreciatie voorstel:

- Bij de voorstellen is geen impact assessment uitgevoerd. Dit was vanuit Nederland wel gewenst gezien de mogelijk grote impact van sommige voorstellen op de energietransitie en klimaatdoelstellingen.
- Als aangegeven staat Nederland positief tegenover de doelen van de voorstellen zoals meer keuzevrijheid, betere informatievoorziening, beter risicomanagement bijleveranciers en verbetering van de handelsmarkten.
- Over de overige voorstellen voor consumentenbescherming is het BNC-fiche overwegend positief. Bij veel voorstellen wordt wel aangegeven dat het achterliggende beleidsdoel wordt gedeeld, maar dat nationale flexibiliteit van belang is. Hierdoor kan rekening worden gehouden met de nationale context van retailmarkten en implementatielast. Dit geldt onder andere voor de voorstellen over noodleveranciers en afsluitbeleid.
- Over de overige voorstellen voor het versterken van de rol van de langere termijnmarkten is het BNC-fiche in principe ook positief. Hierbij dient de focus primair te liggen op het wegnemen van barrières voor handel op deze markten en niet zozeer op het (verplichte) gebruik van bepaalde instrumenten.
- Over de verschillende voorstellen die toezien op flexibiliteit en integratie van hernieuwbare energie is het BNC-fiche ook overwegend positief. Zo is het positief dat de Commissie aandacht heeft voor de ontwikkeling van (hybride) offshore elektriciteitsnetwerken. Voor flexibiliteit is het een aandachtspunt dat de voorstellen niet leiden tot fragmentatie tussen verschillende flexibiliteitsopties vanwege de focus op specifieke flexibiliteitsopties. Dit kan mogelijk ten koste gaan van de ontwikkeling van andere benodigde flexibiliteitsopties.

- Voor de voorstellen rondom tweerichtingscontracten gelden de volgende aandachtspunten:
 - Tweerichtingscontracten kunnen nuttig zijn, omdat ze kunnen bijdragen aan investeringen in met name hernieuwbaar vermogen en tegelijkertijd excessieve winsten kunnen voorkomen.
 - Bij de voorstellen over tweerichtingscontracten is het echter van belang om een voldoende brede bandbreedte tussen de boven- en onderwaarden te waarborgen. Hierdoor blijft de prikkel bestaan voor elektriciteitsproductie om optimaal te worden ingezet.
 - De verplichte inzet van opbrengsten vanuit tweerichtingscontracten ter compensatie van eindafnemers kan leiden tot verstoringen van het level playing field tussen landen. Daarom is meer flexibiliteit op dit punt gewenst, waarbij rekening wordt gehouden met de (markt)versturende effecten.
 - Ontbreken van duidelijke en objectieve criteria voor de toepassing van tweerichtingscontracten op bestaande capaciteit is daarbij niet bevordelijk.
 - Tot slot heeft Nederland zorgen rondom het voorstel tot gereguleerde prijzen bij "prijscrisis", welke de Commissie kan uitroepen. Nederland kan inzetten op strengere criteria waaronder een dergelijke crisis kan worden uitgeroepen, en behoud van meer prijsprikkelers in het geval een crisis wordt uitgeroepen.
- Bij het voorstel voor virtual hubs² is een grondigere analyse om mogelijke voordelen en negatieve effecten van voorstel in kaart te brengen wenselijk. Virtual hubs zijn een theoretisch concept dat voor elektriciteit alleen in Scandinavië wordt toegepast, waarvan de praktische uitwerking voor continentaal Europa en de effecten daarvan zeer onduidelijk zijn. Het is de vraag of een virtual hub daadwerkelijk leidt tot meer liquiditeit op de lange-termijnmarkten. Bijvoorbeeld wanneer een deel maar niet alle forward handel verplaatst naar virtual hubs, dan neemt de totale liquiditeit af in plaats van toe.

² Virtual hubs zouden een verbetering moeten zijn voor lange termijn markten met beperkte liquiditeit. Sommige lidstaten kennen illiquide lange- termijnmarkten, waardoor partijen in deze lidstaten zich lastig kunnen indekken voor prijsrisico's. Door deze verschillende markten onder te brengen onder een virtual hub met een referentie prijs voor een regio (van meerdere biedzones) kan in theorie de liquiditeit op de lange termijn markten toenemen voor de verschillende biedzones.

Kenmerk
DGKE-DE / 26851657

[Redacted content]